

Begunska MLADINA

Leto 2. — Lienz, 15. VI. 46 — Štev. 14

Važna konferenca

i mlajši še najbrže ne veste, kaj je to konferenca. Le povprašajte starejše! Povedali vam bodo takole: Konferenca je posvetovanje, h kateremu pridejo vsi učitelji in učiteljice na zavodu, da sklepajo o važnih zadevah.

Tudi mi bomo imeli važno konferenco. Zbrali se boste vsi učenci in učenke, ki čitate "Begunsko mladino". "Zakaj?" vprašujete. Zato, ker je na dnevnem redu zelo važna zadeva. "Kakšna pa?" Le pazno poslušajte: Gre za posvetitev Srcu Marijinemu! Naj vam najprej razložim, kaj je Srce Marijino! Vi veste, da ima vsak človek srce. Brez srca nihče ne bi mogel živeti. Če srce preneha biti, človek umre. Podobno, kakor pri avtomobilu: če odpove motor, se avto ustavi in se ne premakne več.

Srce je torej najvažnejši del človeškega telesa. Je pa tudi središče našega duhovnega življenja. V njem se stika, kar v

električni centrali, vse žice in nitke naših misli, želja in čustev. Saj ste že slišali, kako pravijo ljudje: Ta človek ima dobro sree, mehko, kakor vosek. Drugemu pa rečejo: Ta človek ima grdo srce, trdo kakor kamen.

Dobro srce imajo vaše mame, marsikateri učitelj in učiteljica, pa tudi še mnogi drugi. O, na svetu je še polno dobrih src!

Najboljše srce, ki je pa kdaj na svetu živel, je Srce božje Matere. Cisto je kot zlato, mehko kot vosek, dobro kot beli kruhek. Tako srce je hotel imeti v Mariji Njen božji Sin. No, in temu najblažjemu Srcu se bomo vsi posvetili. Kako? "Rož bomo prinesli, svečke nažgali, pesmi peli, deklamirali!" Že prav! Pa vse to je premalo! Marija hoče drugačne posvetitve! "Kakšne?" Predvsem ji bomo obljubili, da ne bo v našem srcu

nikdar ugasnila lučka milosti božje. Zato smrtnega greha ne bomo sprejeto? "Da, sprejeto!" Drugič bomo skrbeli, da ne bo to dobro Srce božje Matere nikdar žalostno. "Kdaj pa je žalostno?" Če vidi, da žališ svojo mamo, v jezo spravljaš svojega očka, postrani gledaš svoje bratce in sestrice, zaničuješ tovariše ali sošolke. Tega nikan! Sprejeto? "Da, sprejeto!"

Prav! Konferenca je zaključena! Sedaj pa na voljo.

Lojzkov poslednji majnik

Mesec majnik je zažarel v vsej krasoti. Sonce, nebo brez oblaka, cvetka in ptički, v Lojzkovi duši pa lepo, lepo...

Fant je klečal pred kapelico, ob njem pa sivolasi dedek in mamica. Tudi sosed Jernej se jim je pridružil. Molili so litanije, sv.rožni venec in dodajali očenaše. Še in še. Niso mogli od Matere božje, ki jih je gledala iz zelenja in cvetja, kot nekoč...

Molili so za mir in srečen konec, molili goreče in iskreno. Glas se jim je tresel od ganotja.

"Da bi se vrnil očka!" je prosil Lojzek in gledal Marijin obraz. Zdelo se mu je, da se smehlja...

Na gozdnem obronku so zaškrtali težki koraki. Stirje možje z rdečo zvezdo so se ustavili ob drevesih in se ozrli proti kapelici. Iz ust se jim je izvil krohot.

Ha, ha, ha! Glej jih, molijo! Ha, ha!" se je zadržal eden.

"Pijan je!" je šepnil dedek in pritisnil Lojzka k sebi.

"Ha, ha, ha! Molite, kajne?"

"Da, za naš narod... Za mir..." je odgovoril dedek.

Moža iz gozda je na mah popustil smeh. Zakričal je kot ranjena zver in se pognal v starčka.

"Prekleti psi! Kdo vam je rekel moliti za mir? Krvi hočemo, ne miru! Krvi, krvi..."

Dedek se je pod udarci opotekel, Lojzek pa je kriknil in skočil v suroveže.

"Pusti dedka! Kaj ti je storil! Pusti ga..."

"Ti mi boš branil, pobalin? - Tu imaš mir, ki ga hočeš! Nate, psi, mir!... Ha, ha, ha!..."

Potegnil je samokres. Od zidov kapelice so odjeknili smrtni streli in kriki groze, nato pa šepet drgetajočih ustnic.

"Marija!...Daj...nam...mir!..." - - -

Vaščane so streli in pok ročnih granat priklicali na hrib. Ob razvalinah kapelice so našli štiri trupla in poleg njih razbit kip Matere božje.

Majniška kraljica je zajokala...

Ne, ni zajokala! Vzradostila se je, ko je s slavo in častjo sprejela štiri belorodeče mučeniške nedolžne duše in jih povedla pred prestol svojega božjega Sina, da prejmejo iz njegovih rok palmo in krono večnega življenja.

KROPARTI

Kdo pa tisti so štokljači?

To so kroparski kovači,
to žabljarji so iz Krobe,
hodijo ko v mlinu stope,

cop - cop - cop,

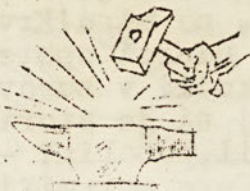
lop - lop - lop!

Kdo pa tisti so trkljači?

To so kroparski kovači;
kladivo jim v roki pleše,
pesmi poje, iskre kreše:

plenk - plenk - plenk,

zvenk - zvenk - zvenk!

Cerkvica

erkvica vrh gore, cerkvica bela,
vsak dan pozdravlja te duša vesela.
Zjutraj že, ko zlati sonce planine,
srčne pozdrave ti diham z doline.

Tebe čez dan oko zmer pogleduje,
srce večerne ti vzdihne daruje.
Saj mi tako ljubo gledaš z višave
s holmca zelenega daješ pozdrave.

Zvonček me, tvoj budi zjutraj iz spanja,
k delu, k pokoju spet on mi pozvanja.
Pa če otožnost med mir se zapletje,
v tebi, cerkvica, najdem zavetje.

Tvoje zavetje reš mirno, tihotno,
kak do nemirnemu srcu dobrotno!
Zatorej viñ gore, cerkvica bela,
vsak dan pozdravlja te duša vesela.

KOSCI GREDO

Tam na koncu travnika je kamen zapel ob jeklo.

"Kaj pa je to?" so se prestrašile kobilice ter prenehale z veselo godbo.

"Kosci gredo, kosci! Bežimo, bežimo!" so zavpile in begale pod švigajočimi kosami.

Tudi cvetice bi bile rade bežale, a niso mogle. Padale so po vrsti pod širokimi mahljaji.

"Na svidenje, sestrice, prihodnje leto!" so še klicale.

In trava se je jela sušiti. Na travniku je zadetelo po svežem senu.

Tedaj je zazvonilo poldan. Kosci so sedli v senco pod staro jablano. Molili so in jedli. Iz šole pa so se usuli otroci. Preko travnika drži njih pot. Ko so videli pokosen travnik, so se priješli za roke in zapeli:

Za pasom dve osli
pa čutarico
in koso na ramo
pa hajd na goro!

"Ti lahko pojejo!" so jadikovale kobilice. "Ali me ubožice, ki so nam posekali naš lepi, zeleni gozd!"

"Bo že spet zrastel, bo!" je zagodrnjal črni muren.

- 7 -

Krompir

Pred nekaj sto leti ljudje v Evropi niso mogli jesti krompirjeve kaše ali krompirjeve juhe, zakaj takrat pri nas še niso poznali krompirja.

Toda prišel je mož iz daljne Amerike. Ta je dal kmetom čudne, rjave gomolje, kakršnih še nikoli niso videli, in je velel:

"Vsadite gomolje v zemljo namesto žita in rži; doživeli boste veliko presenečenje. Kmetje so res vsadili gomolje, ki so imeli mnogo drobnih belih pogankov, in čakali. Najprej je zrastle iz tal zelišče, potem so začele rastline cvesti. Vsaka je imela polno majhnih belih cvetov, iz teh pa so nastale črne jagode.

Kmetje so se razveselili - trgali so črne jagode in jih posušili. A jagode so bile grenke, morali so jih izpljuniti. Tako so res doživeli presenečenje, ali to presenečenje ni bilo veselo. Mar bi bili nasejali žita in rži! V sveti jezi so porvali vse rastline iz zemlje, jih zmetali na kup in jih sežgali. Med tem, ko so stali okrog kupa in gledali, kako je ostudna reč gorela, se je začel nenadoma širiti iz ognja prijeten vonj. Tedaj je stopil eden izmed njih bliže in potegnil iz plamenov nekaj opečnih rjavih gomoljev, ki so viseli na koncu korenin.

"Zdaj vem," je vzkliknil, "ne jagod, ampak gomolje moramo jesti!"

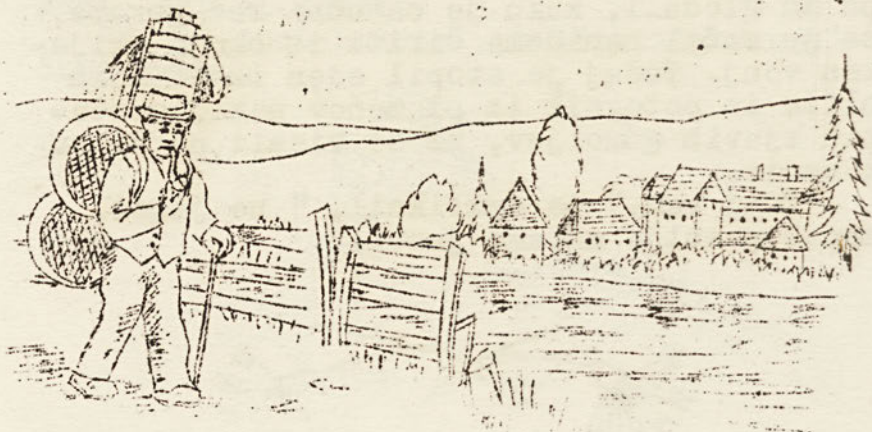

Vabilo

ridi, Gorenjc, z mrzle planine!
Vabi Dolenc v gorke doline :
Mrzel je led,
pridi se gret !

Sonce gorko tukaj nam sije,
trta ljubo gôr se ovije:
Vince z gore
greje srce.

Brati nas rod, brati nas Sava,
pridi na brod krški s Triglava:
Bratec bod moj,
vselej z menoj !

HUDA ŽIVAL

Palček je stanoval v hišici ob gozdnem robu. Nekoč poprosi mater, naj ga pusti v gozd. Mati mu dovoli, a pristavi: "Le pazi, da te ne ugrizne huda žival!"

Vesel skače Palček po zelenem gozdu. Pod košatim drevjem nabira cvetic in zoblje rdeče jagode. Kar mu prileze nasproti huda žival z velikimi kleščami. Nikdar še ni videl take živali. Toda palček je pogumen deček, nič se je ne ustraši. Prime jo za klešče. Črna žival pa ga stisne s kleščami za prstek, da se pociči rdeča kri. Palček križi in stresa z roko, a žival stiska vedno bolj. Nazadnje spuste klešče. Palček jo ubere hitrih nog proti domu. Že od daleč kriči: "Mama, mama, boli, boli!" Mama prihiti na prag. Ko ugleda krvavečo roko, vzame cunjico in obveže prstek.

"I, kaj pa je vendar bilo?" vpraša palčka.

"Mama, huda, črna žival z velikimi kleščami," pripoveduje preplašeni palček.

"Aha, to je bil gotovo rogač. Ta je res huda, da te ni pojestal."

Gobe se pomenkujejo

Med trohnačim listjem in igličevjem leže obpadli češarki. Tu in tam prodira tenak sončni žarek skozi gosto vejevje na zeleni mah. Vse je tiho v gozdu.

Tedaj se oglasi v vlažni travi goban: "Oh, kakšne čase smo doživeli!"

"Kako to menite, dedek?" ga vpraša mlad jurček in si popravi rjavi klobuček.

In stari goban reče: "Res, ti še ne pomniš, kako je bilo nekoč tod. Lepo v miru smo živeli mi preprosti gobani ali jurčki v svoji beli obleki z rjavim klobukom. In radi so nas poiskali ljudje. A zdaj poglej naokrog, kakšna gospoda se zdaj tod šepiri!"

"Vidim te prevzetne gospe z živordečimi klobuki in belimi pikami. Lepe so pa res."

"Lepe?" zagodrnja goban. "Sama prešernost jih je, in sam strup!"

Pa je prišel mimo mož s košaro, rdeče mušnice odbrcnil, gobane in jurčke pa del v košaro.

Sijaj, sijaj, sončece...

Sijaj, sijaj, sončece,
oj, sonce rumeno!
Kako bom pa sijalo?
Sem vedno žalostno.

Sonce zgodaj gori gre,
dekleta jokajo,
bi rade se ležale,
pa vstati morajo.

Sonce zgodaj doli gre,
pastirci tarnajo,
domov bi radi gnali,
pa črede nimajo.

Sijaj, sijaj, sončece,
oj, sonce rumeno!
Kako bom pa sijalo?
Sem vedno žalostno.

^{- 12 -} Pastirček Janžek

pomladi je izpolnil Janezek šesto leto in s šestim letom je moral postati na očetovo besedo pastirček. Pastirček, ki pase na samotnem obronku kra-vo in nima daleč naokrog človeka, da bi ga branil, če krava po-divja in zatakne ubo-gemu pastirčku rogove pod hlačnice. In Janžek je bil prepričan, da te pomladi ne bo ni-

ti preživel in da bo moral že letošnje po-letje prižigati vsako noč zvezde na nebu. Seveda, prižigati kot revna, dušica, ki jo je srečala na zemlji žalostna smrt.

In Janžek se je vso zino bal pomladi. Ker se je je bal, je prišla tem hitreje. Ko se je pokazalo prvo zelenje, mu je oče stis-nil drobno šibo v roke in ga potegnil na dvorišče. Tam je že stala Roža in nestrpno čakala, kdaj jo poženejo v veselo pomlad.

"Le dobro jo pasi in zvečer je priženi domov!" je rekel oče s trdim glasom in od-prl lesa.

Roža je veselo zamukala in stopila naglo skozi odprto lesa na ulico. Zavila je po nji in šla naravnost proti pašniku za vasjo. Še zmenila se ni za pastirčka s tenko šibi-co. Vsak hip je strahoma pričakoval, kdaj se Roža obrne in ga nasadi na rogove. A krava je prišla na pašnik in se mirno pasla do ve-čera in še enkrat ni pogledala svojega boje-čega pastirčka.

Že se je bližal večer in Roža je bila nemirna. Nekajkrat je že prav glasno zamukala in otepala z repom, da se je Janžka polotil silen strah. Stisnil se je za grm, da bi ga Roža ne opazila in ga ne napadla.

A krava je že visoko dvignila rep in dvakrat čudno poskočila; nato pa je zdriela in, še predno se je utegnil Janžek prav zavedeti, je že izginila za bližnjim grmovjem.

"Joj, zdajle je pa pobesnela," se je zgrozil mali pastirček. "Naravnost v vas divja. Gorje zdaj otrokom, ki jih bo nabadala na rogove. Prijeli bodo pač mene za vse to, ker sem jaz Rožin pastir in sem pustil, da je pobesnela. In še najbolj bo gorje meni."

Janžek se je bal zdaj očeta in vse vasi. Prišel je tarnati, a je takoj spoznal, da mu tarnanje prav nič ne pomaga. Samo to je vedel, da nocoj ne sme domov. Saj ga doma ni čakalo prav nič dobrega, ker je Roža v svoji hudobnosti nabodla sam Bog ve koliko otrok. A vse to zaradi tega, ker je Janžek ni znal pasti in se je bolj bal kot krava njega.

Polotil se ga je obup, ker se je pričelo mračiti. Sam ni vedel, kam bi se obrnil; samo tega se je zavedal, da ne sme domov, za ves svet ne. A Janžek si je znal pomagati. Domislil se je starega senika, ki je stal onkraj pašnika, in se je oddahnil. Stekel je tja, odprl preperela vrata in se zaril v seno.

Dolgo je premišljeval svojo nesrečo in se smilil samemu sebi, da so mu solze tekale po licu. Črna tema se je zgrinjala po seniku, a Janžek je ni videl in ne čutil, ker se je bil popolnoma pokril s senom. A ker ni vedel drugega, je zamižal prav tesno in zapel.

Sanjalo se mu je, da so vdrli v senik divji razbojniki. Pograbili so ga in privezali sosedovi Ciki naravnost na rogove. Pognali so Ciko, da je drvela z njim po daljnih pustinjah dolge dni in tedne. Janžek je bil lačen in žejen, da je skoraj umiral. Stokal je neprestano in ko že ni mogel več, je zavpil na glas.

Pa je v resnici zavpil in se prebudil. Bil je že dan in Janžek je čudoma spoznal, da leži doma v svoji postelji. Kraj postelje je stala mati in mu pripovedovala, da so ga snoči šli iskat in ga našli v seniku. Spečega so prinesli domov in ga položili na posteljo. Roža je prišla sama lepo domov in ni nabočila nikogar na rogove, saj je Roža prepametna krava, da bi delala neumnosti, kakor jih dela bojazljivi Janžek.

Janžka je bilo sram, da se je kar potuhnil. Ko se je dobro najedel, je stopil naravnost v hlev. Sam je odvezal Rožo in jo pognal na pašo. Danes se je ni prav nič bal; zato pa jo je ozmerjal s prav hudimi besedami in ji očital, da je včeraj kar na lepem pobegnila s pašnika, dasi se je niti mušica ni dotaknila.

Roža ga je pogledala samo enkrat, a ni rekla niti "mu". Saj je vedela, da je bolj pametna kakor tale pastirček, ki meri od pet do glave nekaj nad pet pediti, a mu hodi strah prav za petami.

Izreki o pridnosti in lenobi

Brez potu ni medu.

Po storjenem delu človek sladko počiva.

Lenuha dan straši.

Lenoba je vsega hudega mati.

Pridnemu en "danes" več velja nego lenuhu dva "jutri".

Vsako blago je za delo na prodaj.

Pečeni golobje nikomur v usta ne lete.

Pri vsakem uboštvu je pol lenobe.

Kdor preveč leži, ga rada glava boli.

Kdor za mladih dni ne skrbi, v starosti trpi.

Kjer je lenoba, kjer postajanje, tam = kaj je blizu hudo dejanje.

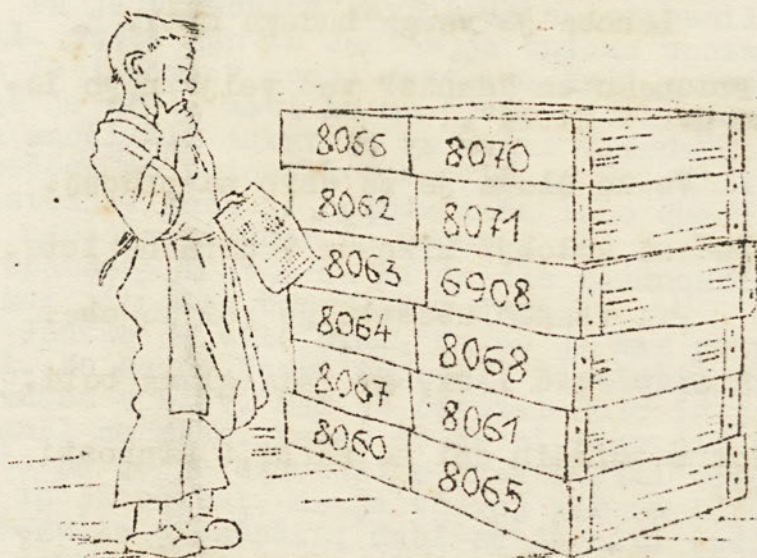
Skrbna gospodinja hiši tri ogle podpira.

Rokodelstvo je gotovo jelstvo.

KJE JE ZABOJ

Neki trgovec je prejel 12 zabojev, ki so bili vsi označeni s številkami. Najprej so jih spravili v skladišče in jih zapisali in pregledali. Vajenec naj bi primerjal njihove številke s številkami na tovornem

listu. Vse je bilo v redu, samo zaboja s št. 8069 ni mogel najti, čeprav je bilo število zabojev pravilno. Kde mu lahko pomaga?

= • =

KOLIKO GOSI JE BILO NA TRAVNIKU?

Nekaj gosi je racalo po travniku. Ena je tekla pred dvema, ena med dvema in ena za dvema. Koliko gosi je bilo vsega skupaj?